

1. Αρχιτεκτονική και διακόσμηση: μια διαχρονική σχέση... αγάπης και μίσους;¹

του Νίκου Χ. Σαμαρά Αρχιτέκτονα Μηχανικού ΕΜΠ, MSc, PhD.

Σήμερα, είτε μιλάμε για κατοικίες, είτε, πολύ περισσότερο, για κάποιον επαγγελματικό χώρο στην πόλη, είναι σχεδόν αυτονόητο πως για την τελική διαμόρφωσή τους, απαιτείται η συμπληρωματική δράση αρχιτεκτονικής και διακόσμησης. Ήδη από την εποχή των σπηλαίων ο άνθρωπος ένιωθε την ανάγκη να διακοσμήσει την κατοικία του (σπήλαια Αλταμίρας, Λασκώ). Όλοι οι λαοί, και οι πρωτόγονοι και οι νομαδικοί, διακοσμούν το “σπίτι” τους.

Υπήρξαν, όμως, εποχές, που, επικράτησαν ακραίες απόψεις, σε βαθμό που η χρήση του παραμικρού στολιδίου στην αρχιτεκτονική να θεωρείται σχεδόν “αίρεση”. Το 1901 ο Βιεννέζος Αρχιτέκτονας Alois Loos, στο κείμενό του “Στολίδι και Έγκλημα”, σημειώνει ότι η “εξέλιξη της κουλτούρας συμβαδίζει με την κατάργηση του στολιδίου”. Πρόκειται για διασταλτική ερμηνεία της θεωρίας του Δαρβίνου, σύμφωνα με την οποία, τα μη πρακτικά στοιχεία, όπως η διακόσμηση, θα εξαφανιστούν, όπως ακριβώς, ατροφούν τα μη χρησιμοποιούμενα όργανα ενός ζωικού είδους.

¹ Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό “In & Out” της εφημερίδας “Ελευθερία”, τ.191, 17/09/2009.

Κατοικία Rufers και Lounge Chair, του Adolf Loos.

Ήδη από τα τέλη ήδη του 19^{ου} αιώνα, δημιουργείται μια μεσαία τάξη, που καθορίζει τα δικά της αισθητικά κριτήρια, τον δικό της “νεοπλουτίστικο” ορισμό της ομορφιάς και του “καλού γούστου”, που και λόγω της έλλειψης ανάλογης παιδείας, καταλήγει, συχνά, να είναι ό,τι πιο κραυγαλέο και φορτωμένο, αφού έτσι αποδεικνύεται, χειροπιαστά, ο πλούτος της. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης ήταν, οι άνθρωποι του πνεύματος και της τέχνης να καταδικάσουν, συλλήβδην, όλους τους ιστορικούς ρυθμούς, ως άχρηστους και υπερβολικούς και να στραφούν στην απλότητα και τον μινιμαλισμό (less is more κατά τον Ludwig Mies Van Der Rohe).

Κατοικία Farnsworth και πολυθρόνα Barcelona, του Ludwig Mies Van Der Rohe.

Ανάμεσα, όμως στην ακραία θέση, που αναγνωρίζει τη “λειτουργία” ως τη μοναδική γενεσιουργό αιτία της μορφής στην αρχιτεκτονική (**φονξιοναλισμός**) -και περιέχεται στην επιγραμματική διατύπωση του Louis Sullivan: “form follows function”- έως την, επίσης ακραία, αντίπερα όχθη της “**μορφοκρατίας**”, υπάρχει πολύ πεδίο για δράση και δημιουργία, με μέτρο, γνώση και αισθητική καλλιέργεια.

Άλλωστε, η προσπάθεια να ξεφύγει κανείς από την μινιμαλιστική “γύμνια” του μοντέρνου δεν συνεπάγεται, οπωσδήποτε, την μίμηση του παρελθόντος. Αντίθετα, μπορεί να σημαίνει μια κριτική στάση και διαλεκτική σχέση με τους ιστορικούς ρυθμούς και μια δημιουργική, αφομοιωτική διαδικασία, μακριά από αγκυλώσεις ή ευκολίες του συρμού.

Όπως σημείωνε και ο αρχιτέκτονας Aldo Rossi: “σήμερα μπορούμε να ξανατιάσουμε με σαφήνεια τη συζήτηση πάνω στη μελέτη των ιστορικών ρυθμών χωρίς να πέσουμε σε παρεξηγήσεις”.

Civil Center, Perugia και πολυθρόνες Parigi, του Aldo Rossi.

Αυτό βέβαια προϋποθέτει αρχιτεκτονική παιδεία με υψηλές προδιαγραφές και πολλαπλές κατευθύνσεις, που να παράγει αποφοίτους με κοινωνική ευαισθησία και ισχυρά αντανακλαστικά.